

ESIPUHE
KIRJAN „J. PH. BECKERIN,
J. DIETZGENIN, F. ENGELSIN, K. MARXIN
YNNÄ MUIDEN KIRJEITÄ F. A. SORGELLE
YNNÄ MUILLE“ VENÄJÄNKIELISEEN
PAINOKSEEN

Kirjoitettu huhtikuun 6 (19) pnä 1907

*Julkaistu v. 1907 kirjassa:
„J. Ph. Beckerin, J. Dietzgenin,
F. Engelsin, K. Marxin ynnä muiden
kirjeitä F. A. Sorgelle ynnä muille“.
P. G. Dagen kustantamo, Pietari
Allekirjoitus: N. Lenin*

*Julkaistaan kirjan
tekstin mukaan*

Kokoelma Marxin, Engelsin, Dietzgenin, Beckerin ynnä muiden viime vuosisadan kansainvälisen työväenliikkeen johtajien kirjeitä, joka tässä tarjotaan venäläiselle lukijakunnalle, on tarpeellinen täydennys edistykselliseen marxilaiseen kirjallisuuteemme.

Emme ryhdy tässä tarkastelemaan seikkaperäisemmin sitä, kuinka tärkeitä nämä kirjeet ovat sosialismin historialle sekä Marxin ja Engelsin toiminnan kaikinpuoliselle valaisemiselle. Asian se puoli ei kaipaa selityksiä. Mainitsemme vain, että tässä julkaistavien kirjeiden ymmärtämiseksi on tutustuttava Internationalen historiaa (ks. Jekk: „Internationale”. Venäjänkielinen käännös, julkaissut „Znanije”) sekä Saksan ja Amerikan työväenliikettä (ks. Fr. Mehring: „Saksan sosialidemokratian historia” ja Morris Hillquit: „Sosialismin historia Amerikassa”) y.m. koskeviin tärkeimpiin teoksiin.

Emme aio myöskään pyrkiä esittämään tässä yleispiirtein tuon kirjeenvaihdon sisältöä emmekä arvioimaan historian eri kausia, joita se koskee. Mehring on sen tehnyt mainiosti kirjoituksessaan: „Der Sorgesche Briefwechsel” („Neue Zeit”, 25. Jahrg., Nr. 1 und 2) *, jonka ehkä kustantaja liittää tähän käännökseen tai joka ilmestyy erillisenä venäjänkielisenä julkaisuna.

Venäjän sosialisteille ovat nykyisenä vallankumouksellisenä kautena erikoisen mielenkiintoisia ne opetukset, joita taisteleva proletariaatti varmasti saa tutustumalla Marxin ja Engelsin toiminnan intiimeihin puoliin miltei 30 vuoden

* — „Sorgen kirjeenvaihto” („Uusi Aika”, 25. vuosikerta, №№ 1 ja 2). *Toim.*

ajalta (1867—1895). Sen vuoksi ei olekaan ihme, että meidänkin sosialidemokraattisessa kirjallisuudessamme on tehty ensimmäisiä yrityksiä lukijain tutustuttamiseksi Marxin ja Engelsin Sorgelle kirjoittamiin kirjeisiin Venäjän vallankumouksen sosialidemokraattisen taktiikan „taistelu”-kysymysten yhteydessä (plehanovilainen „Sovremennaja Zhizn”, menshevistinen „Otkliki”⁹²). Aiommekin kiinnittää lukijain huomion tässä julkaistavan kirjeenvaihdon niiden kohtien arviointiin, jotka ovat erikoisen tärkeitä Venäjän työväenpuolueen nykyisten tehtävien kannalta.

Näissä kirjeissään Marx ja Engels lausuvat useimmiten mielipiteitään englantilais-amerikkalaisen ja saksalaisen työväenliikkeen päivänpolttavista kysymyksistä. Se onkin ymmärrettävää, sillä he olivat saksalaisia, jotka asuivat siihen aikaan Englannissa ja olivat kirjeenvaihdossa amerikkalaisen toverinsa kanssa. Ranskan työväenliikkeestä ja etenkin Pariisin Kommuunista Marx puhui paljon useammin ja perusteellisemmin niissä kirjeissä, jotka hän kirjoitti saksalaiselle sosialidemokraatille Kugelmannille*.

On erittäin opettavaista vertailla, mitä Marx ja Engels ovat sanoneet englantilais-amerikkalaisen ja saksalaisen työväenliikkeen kysymyksistä. Kun otetaan huomioon, että toisaalta Saksa ja toisaalta Englanti ja Amerikka edustavat kapitalistisen kehityksen eri asteita, porvariston luokkaherruuden eri muotoja näiden maiden koko poliittisessa elämässä, niin mainittu vertailu saa erikoisen suuren merkityksen. Tieteelliseltä näkökannalta katsottuna havaitsemme siinä materialistisen dialektiikan mallinäytteen, kyvyn nostaa etutilalle ja korostaa kysymyksen eri kohtia, sen eri puolia yksien tai toisten poliittisten ja taloudellisten olosuhteiden konkreettisten erikoisuuksien mukaisesti. Työväenpuolueen käytännöllisen politiikan ja taktiikan kannalta katsottuna näemme siinä mallinäytteen siitä, kuinka „Kommunistisen manifestin” luojat määrittelivät taistelevan proletariaatin tehtävät eri maiden kansallisen työväenliikkeen eri vaiheiden mukaisesti.

Englantilais-amerikkalaisessa sosialismissa Marx ja Engels arvostelevat terävimmän sen irtaantuneisuutta työväenliikkeestä. Kaikissa heidän lukuisissa lausunnois-

* Ks. „K. Marxin kirjeitä tohtori Kugelmannille”. N. Leninin toimittama ja hänen esipuheellaan varustettu käännös. Pietari, 1907 (ks. tätä osaa, ss. 90—98. Toim.).

saan, jotka koskevat Englannin „Sosialidemokraattista federaatiota” (Social-Democratic Federation) ja amerikkalaisia sosialisteja, kulkee punaisena lankana syytös siitä, että nämä ovat muuttaneet marxilaisuuden dogmiksi, „kivettyneeksi (starre) ortodoksiaksi”, että nämä pitävät sitä „uskon symbolina eikä *toimintaohjeena*”⁹³, että nämä eivät osaa mukautua heidän ympärillään tapahtuvaan, teoreettisesti avuttomaan, mutta elinvoimaiseen, joukkoluontoiseen ja mahtavaan työväenliikkeeseen. „Missä olisimmekaan nyt”, huudahtaa Engels kirjeessään tammikuun 27 piltä 1887, „jos olisimme vuosien 1864—1873 välisenä aikana halunneet aina kulkea käsi kädessä vain niiden kanssa, jotka tunnustivat julkisesti ohjelmamme?”⁹⁴. Ja edellisessä kirjeessään (joulukuun 28 pnä 1886), kosketellessaan kysymystä Henry George’in aatteiden vaikutuksesta Amerikan työväenluokkaan, hän kirjoittaa:

„Miljoona tai kaksi miljoonaa työläisten ääntä, jotka annettiin marraskuussa todellisen („bona fide”) työväenpuolueen puolesta, ovat nykyhetkellä äärettömän paljon tärkeämpiä kuin ne satatuhatta ääntä, jotka annettiin teoreettisessa suhteessa moitteettoman ohjelman puolesta”.

Nämä ovat hyvin mielenkiintoisia kohtia. Meillä löytyi sosialidemokraatteja, jotka kiiruhtivat käyttämään niitä hyväkseen puolustaessaan „työväen edustajakokouksen” aatetta tai jotain sen tapaista kuin on Larinin „laaja työväenpuolue”. Mutta miksei niillä puolustettu „vasemmistoblokkia”? kysymme me näiltä kovin kerkeiltä Engelsin „käyttäjiltä”. Kirjeet, joista sitaatit on otettu, on kirjoitettu sinä aikana, jolloin Amerikan työläiset äänestivät vaaleissa Henry George’ia. Rva Vishnevetskaja — venäläisen kanssa naimisiin mennyt ja Engelsin teoksia kääntänyt amerikkalainen — pyysi Engelsiä, kuten Engelsin vastauksesta Vishnevetskajalle näkyy, arvostelemaan lujasti H. George’ia. Engels kirjoittaa (joulukuun 28 pnä 1886), että se *on vielä liian aikaista*, että mieluummin alkakoon työväenpuolue muodostua hieman epäpuhtaan ohjelman perustalla. Sittenpä hän työläiset itse käsittävät, mistä on kysymys, „oppivat virheistään”, mutta sitä, että häiritään „työväenpuolueen kansallista lujittumista minkä ohjelman perustalla tahansa, pitäisin suurena virheenä”⁹⁵.

On tietenkin selvää, että Engels ymmärsi mainiosti ja oli monta kertaa todennut H. George'in aatteiden koko järjestömyyden ja *taantumuksellisuuden sosialistiselta* kannalta katsottuna. Sorgen kirjeiden joukossa on mitä mielenkiintoisin K. Marxin kirje kesäkuun 20 pltä 1881, jossa Marx arvioi H. George'in *radikaalisen porvariston* ideologiksi. „Teoriassa H. George on aivan takapajuinen henkilö” (total arrière), kirjoitti Marx⁹⁶. Ja tämän aito *taantumuksellisen sosialistin* kanssa Fr. Engels ei pelännyt mennä vaaleihin, kunhan vain on henkilöitä, jotka osaavat ennustaa joukoille „niiden itsensä tekemien virheiden seuraukset” (Engels, kirjeessä marraskuun 29 pltä 1886)⁹⁷.

„Työn ritareista” (Knights of Labor), Amerikan työläisten silloisesta järjestöstä, Engels kirjoitti samassa kirjeessä: „näiden heikoimpana puolena (kirjaimellisesti: mätänä, faulste) oli *poliittinen pidättäytyminen*”... „Jokaisen työväenliikkeeseen vasta astuvan maan eräänä ensimmäisenä ja tärkeimpänä askeleena pitää olla itsenäisen työväenpuolueen järjestäminen, samantekevää, miten se saavutetaan, kunhan se vain on todella työväenpuolue”⁹⁸.

On selvää, ettei tästä voida mitenkään tehdä sellaista johtopäätöstä, joka puolustaisi hyppäystä sosialidemokratiasta puolueettomaan työväen edustajakokoukseen y.m.s. Mutta jokaisen, ken ei tahdo joutua Engelsin syytöksen alaiseksi, syytöksen, joka koskee marxilaisuuden madaltamista „dogmiksi”, „ortodoksiaksi”, „lahkolaisuudeksi” j.n.e., on tehtävä tästä johtopäätös, että joskus on pidettävä sallittavana yhteistä vaalikamppailua radikaalisten „sosiaali-taantumuksellisten” kanssa.

Mutta mielenkiintoisempaa on tietenkin viivähtää ei niinkään paljon näissä amerikkalais-venäläisissä vertailuissa (meidän täytyi kosketella niitä vastataksemme vastustajille) kuin englantilais-amerikkalaisen työväenliikkeen *peruspiirteissä*. Nuo piirteet ovat: vähänkin suurempien, yleiskansallisten *demokraattisten* tehtävien puuttuminen proletariaatilta; proletariaatin täydellinen alistaminen porvarillisen politiikan alaiseksi; sosialistien pikku ryhmien lahkolaismainen irtaantuneisuus proletariaatista; vaaleissa sosialisteilla ei ole pienintäkään menestystä työläisjoukkojen keskuudessa j.n.e. Ken unohtaa nämä perusehdot ja ryhtyy tekemään laajakantoisia johtopäätök-

siä „amerikkalais-venäläisistä vertailuista”, hän osoittaa olevansa äärimmäisen pintapuolinen.

Kun Engels sellaisissa oloissa pitää niin tärkeänä työväen taloudellisia järjestöjä, niin tämä johtuu siitä, että kysymys on vakiintuneimmista demokraattisista järjestelmistä, jotka asettavat proletariaatille puhtaasti sosialistisia tehtäviä.

Kun Engels korostaa itsenäisen työväenpuolueen tärkeyttä, vaikkapa sen ohjelma olisi huonokin, niin tämä johtuu siitä, että kysymys on sellaisista maista, missä ei siihen saakka ollut merkkiäkään mistään työväen poliittisesta itsenäisyydestä,— missä työväki on laahustanut ja laahustaa politiikassa enimmäkseen porvariston perässä.

Kun tällaisista päätelmistä tehtyjä johtopäätöksiä pyritään ulottamaan niihin maihin tai historiallisiin ajankohtiin, missä proletariaatti on perustanut puolueensa aikaisemmin kuin liberaalinen porvaristo,— missä proletariaatilla ei ole nimeksikään sellaisia perinnäistapoja, että äänestettäisiin porvarillisia politikoitsijoita,— missä välittömästi päiväjärjestyksessä eivät ole sosialistiset, vaan porvarillis-demokraattiset tehtävät,— kun pyritään tekemään siten, niin se merkitsee Marxin historiallisen metodin pilkkaamista.

Ajatuksemme tulee vieläkin selvemmäksi lukijalle, kun vertaamme Engelsin lausuntoja englantilais-amerikkalaisesta liikkeestä hänen lausuntoihinsa saksalaisesta liikkeestä.

Sellaisiakin lausuntoja on nyt julkaistavassa kirjeenvaihdossa suuri määrä ja ne ovat erittäin mielenkiintoisia. Ja punaisena lankana näissä kaikissa lausunnoissa on jotain aivan toista: varoitus työväenpuolueen „oikeistosiiven” suhteen, armoton (toisinaan — kuten Marxilla vuosina 1877—1879 — *vimmattu*) sota *opportunistia* vastaan sosialidemokratiassa.

Todistamme sen ensin kirjeistä otetuilla sitaateilla ja sitten pysähdymme tämän ilmiön arviointiin.

Tässä täytyy mainita ennen kaikkea niistä lausunnoista, jotka K. Marx antoi Höchbergistä ja kumppaneista. Kirjoituksessaan „Der Sorgesche Briefwechsel” Fr. Mehring pyrkii lieventämään Marxin hyökkäilyjä, samoin kuin Engelsinkin myöhempiä hyökkäilyjä opportunisteja vastaan,— pyrkii mielestämme vähän liian ylenpalttisesti. Muun muassa Höchbergin ja kumpp. suhteen Mehring

puolustaa sitä mielipidettään, että Marxin arvio Lassallesta ja lassallelaisista on väärä. Meitä kuitenkin kiinnostaa tässä, toistamme, se *periaatteellinen* arvio, jonka Marx antoi sosialismissa esiintyvistä tietyistä *virtauksista* yleensä, eikä historiallinen arvio, ovatko nimenomaan niihin ja niihin sosialisteihin kohdistuvat Marxin hyökkäilyt oikeita vai liioiteltuja.

Valitellen sitä, että Saksan sosialidemokraatit ovat tehneet kompromissin lassallelaisten ja Dühringin kanssa (kirje lokakuun 19 pltä 1877), Marx tuomitsee myös kompromissin „kypsymättömien ylioppilaiden ja ylen viisaiden tohtoreiden joukkion kanssa” („tohtori” merkitsee saksan kielessä oppiarvoa, joka vastaa meidän „kandidaatin-arvoamme” tai „I. luokan diplomin saanutta yliopiston päättänyttä henkilöä”), „jotka ovat ottaneet tehtäväkseen antaa sosialismille „korkeampi idealistinen” suunta, toisin sanoen vaihtaa sen materialistinen perusta (joka vaatii, ennen kuin sillä operoidaan, objektiivista tutkimista) uuteen mytologiaan kaikkine jumalattarineen: oikeudenmukaisuuksineen, vapauksineen, tasa-arvoisuuksineen ja fraternité (veljeyksineen). Eräänä tämän suunnan edustajana on aikakauslehti „Zukunft'in” * julkaisija tohtori Höchberg, joka on „tullut osakkaaksi” puolueeseen — mahdollisesti „mitä parhaimmassa” tarkoituksessa, mutta minä sylkäisen kaikenlaisille „tarkoituksille”. Harvoin on maailmaan ilmestynyt mitään viheliäisempää ja „vaatimuksiltaan kainompaa” kuin hänen „Zukunft'insa” ohjelma” (kirje № 70)⁹⁹.

Toisessa kirjeessä, joka on kirjoitettu miltei kaksi vuotta myöhemmin (syyskuun 19 pnä 1879), Marx kumoaa juorut siitä, että *J. Mostilla* muka on takanaan hän ja Engels, ja kertoo seikkaperäisesti Sorgelle suhteestaan Saksan sosialidemokraattisen puolueen opportunisteihin. Aikakauslehtä „Zukunft” toimittivat Höchberg, Schramm ja Ed. Bernstein. Marx ja Engels *kieltäytyivät* osallistumasta moiseen julkaisuun, ja kun tuli puhe puolueen uuden äänenkannattajan perustamisesta samaisen Höchbergin osanotolla ja hänen raha-avustuksellaan, niin Marx ja Engels vaativat ensin tämän „tohtorien, ylioppilaiden ja katederisocialistien sekoituksen” kontrollointia varten hyväksymään vastaavaksi

* — „Tulevaisuus”. *Toim.*

toimittajaksi heidän itsensä määräämän Hirsch'in ja sitten kääntyivät Bebelin, Liebknechtin ja muiden sosialidemokraattisen puolueen johtajain puoleen suoranaisella kierto-kirjeellä varoittaen, että he tulevat avoimesti taistelemaan „tällaista teorian ja puolueen madaltamista” (saksankielinen *Verluderung* on *vieläkin voimakkaampi* sana) vastaan, ellei Höchbergin, Schrammin ja Bernsteinin suunta muutu.

Se oli sitä aikaa Saksan sosialidemokraattisessa puolueessa, josta Mehring „Historiassaan” kirjoitti — „Sekasorron vuosi” („Ein Jahr der Verwirrung”). „Poikkeuslain” jälkeen puolue ei heti löytänyt oikeaa tietä, vaan kallistui alussa Mostin anarkismiin sekä Höchbergin ja kumpp. opportunistiin. „Tuollaiset henkilöt”, kirjoittaa Marx viimeainitusta, „jotka ovat teoriassa nollija eivätkä käytännössä kelpaa mihinkään, tahtovat tehdä sosialismin (josta heillä on yliopistoreseptin mukainen käsitys) ja ennen kaikkea sosialidemokraattisen puolueen maltillisemmaksi, ja työläisiä he tahtovat valistaa tai, niin kuin he sanovat, tahtovat juurruttaa työläisiin „sivistyksen aineksia”, vaikka heillä itsellään on vain sekavia ja puolinaisia tietoja, ja sitä paitsi he asettavat ennen kaikkea tehtäväkseen kohottaa puolueen merkitystä pikkuporvariston silmissä. Mutta kuitenkin he eivät ole muuta kuin viheliäisiä vastavallankumouksellisia löpöttelijöitä”¹⁰⁰.

Marxin „vimmattu” hyökkäys sai aikaan sen, että opportunistit perääntyivät ja... häipyivät. Kirjeessään marraskuun 19 pltä 1879 Marx tiedoittaa, että Höchberg erotettiin toimituskunnasta ja kaikki puolueen vaikutusvaltaiset johtajat, Bebel, Liebknecht, Bracke y.m., *luopuivat* hänen aatteistaan¹⁰¹. Sosialidemokraattisen puolueen äänenkannattaja „Sozialdemokrat” alkoi ilmestyä Vollmarin toimitamana, Vollmarin, joka kuului silloin puolueen vallankumoukselliseen siipeen. Vielä vuotta myöhemmin (marraskuun 5 pñä 1880) Marx kertoo, että he Engelsin kanssa taistelivat herkeämättä tuon „Sozialdemokratin” „kurjaa” (miserabel) toimittamista vastaan ja taistelivat usein *jyrkästi* („wobei's oft scharf hergeht”). Liebknecht kävi vuonna 1880 Marxin luona ja lupasi, että „parannusta” tulee *joka suhteessa*¹⁰².

Rauha oli palautettu, eikä sota päässyt puhkeamaan. Höchberg vetäytyi syrjään, ja Bernsteinistä tuli

vallankumouksellinen sosialidemokraatti... ainakin Engelsin kuolemaan, vuoteen 1895 asti.

Kesäkuun 20 p:nä 1882 Engels kirjoittaa Sorgelle ja kertoo tästä taistelusta kuin menneisyydestä: „Yleensä asiat Saksassa kehittyvät mainiosti. Tosin herrat puoluekirjailijat yrittivät aiheuttaa puolueessa taantumuksellisen kääntein, mutta romahtivat ryminällä. Pilkka, jota sosialidemokraattityöläiset saavat kaikkialla osakseen, on tehnyt heidät vieläkin vallankumouksellisemmiksi kuin he olivat kolme vuotta sitten. ...Nuo herrat (puoluekirjailijat) tahtoivat hinnalla millä hyvänsä, sävyisyydellä, nöyryydellä ja imartelulla, kättää sosialistilain kumoamisen, joka oli niin kursailemattomasti riistänyt heiltä kirjoituspalkkiot. Tämän lain kumoamisen jälkeen tulee kahtiajakaantuminen varmasti näkyviin, ja herrat Viereckit ja Höchbergit y.m., muodostettuaan oikeistosiiven, joutuvat syrjään; heidän kanssaan voidaan aika-ajoittain käydä neuvotteluja, kunnes he vihdoin katoavat kokonaan. Tämän mielipiteen lausimme heti sen jälkeen, kun sosialistilaki astui voimaan, kun Höchberg ja Schramm julkaisivat „Vuosikirjassa” puolue toimintaa koskevan äärettömän halpamaisen arvion ja vaativat, että puolueen menettelytavat olisivat säädyllisempiä, sivistyneempiä ja aistikkaampia”¹⁰³ („gebildetes” — gebildetes-sanan asemesta. Engels tarkoittaa saksalaisten kirjailijain berliiniläistä puhetapaa).

Bernsteiniläisyyden ilmaantumisen ennustaminen vuonna 1882 sai mainion vahvistuksensa vuonna 1898 ja sitä seuraavina vuosina.

Ja siitä lähtien, erittäinkin Marxin kuoleman jälkeen, Engels, — voidaan liioittelematta sanoa: herkeämättä — „jännitti kireälle joustaa”, jota Saksan opportunistit hölhenivät.

Vuoden 1884 loppu. Tuomitaan Saksan valtiopäivien sosialidemokraattisten edustajien „pikkuporvarilliset ennakkoluulot”, kun he äänestyksellään kannattivat apurahan myöntämistä höyrylaivaliikenteelle („Dampfersubvention” ks. Mehringin „Historiasta”). Engels tiedottaa Sorgelle, että hän on joutunut olemaan laajassa kirjeenvaihdossa tästä kysymyksestä (kirje joulukuun 31 p:ltä 1884)¹⁰⁴.

Vuosi 1885. Arvioidessaan „Dampfersubvention”-juttua kokonaisuudessaan Engels kirjoittaa (kesäkuun 3 p:nä), että „asia oli vähällä viedä kahtiajakaantumiseen”. Sosiali-

demokraattisten edustajain „poroporvarillisuus” oli „kolos-saalinen”. „Sellaisessa maassa kuin Saksassa on pikku-porvarillis-sosialistisen parlamenttiryhmän olemassaolo kiertämätön”, sanoo Engels¹⁰⁵.

Vuosi 1887. Engels vastaa Sorgelle, joka oli kirjoittanut hänelle, että puolue häpäisee itseään valitessaan edustajiksi Viereckin (höchbergiläismallinen sosialidemokraatti) kaltaisia henkilöitä. Ei sille mitään mahda, puolustelee Engels, kun työväenpuolueella ei ole mistä ottaa hyviä edustajia valtiopäiville. „Mutta oikeistosiiven herrat tietävät, että heitä siedetään vain sosialistilain takia ja että heti ensimmäisenä päivänä, jona puolue hengähtää helpommin, heidät heitetään sieltä ulos”. Ja yleensä se on parempi, „olkoon puolue parlamenttisankareitaan korkeammalla eikä päinvastoin” (maaliskuun 3 pnä 1887). Liebknecht on sovittelija, valittaa Engels, hän verhoaa erimielisyydet aina fraaseilla. Mutta kun asia kehittyi kahtiajakaantumiseksi, niin ratkaisevalla hetkellä hän on meidän puolel-lamme¹⁰⁶.

Vuosi 1889. Kaksi kansainvälistä sosialidemokraattista kongressia Pariisissa. Opportunistit (ranskalaiset possibilistit¹⁰⁷ etunenässä) ja vallankumoukselliset sosialidemo-kraatit tekivät pesäeron. Engels (hän oli silloin 68-vuotias) syöksyy taisteluun kuin nuorukainen. Monta kirjettä (tam-mikuun 12 päivästä heinäkuun 20 päivään 1889) hän omistaa taistelulle opportunisteja vastaan. Kyytiä saavat sekä nämä että myös saksalaiset, Liebknecht, Bebel y.m., sovittelustaan.

Possibilistit ovat myyneet itsensä hallitukselle, kirjoittaa Engels tammikuun 12 pnä 1889. Hän paljastaa myös, että Englannin „Sosialidemokraattisen federaation” (S.D.F.) jäsenet ovat liitossa possibilistien¹⁰⁸ kanssa. „Juoksut ja valtava kirjeenvaihto tuon kirotnun edustajakokouksen vuoksi vievät kaiken aikani niin, ettei sitä jää mihinkään muuhun” (toukokuun 11 pnä 1889). Possibilistit touhuavat, mutta meikäläiset nukkuvat, pahoittelee Engels. Nyt jopa Auer ja Schippelkin vaativat, että me menisimme possibilis-tien kongressiin. Mutta tämä seikka avasi „vihdoin” Liebknechtin silmät. Engels kirjoittaa yhdessä Bernsteinin kanssa pamfletteja (Bernsteinin allekirjoittamia,— Engels nimittää niitä: „meidän pamflettimme”) opportunisteja vastaan¹⁰⁹.

„Possibilistien puolella ei ole koko Euroopassa yhtään sosialistista järjestöä, lukuunottamatta S.D.F:ta (kesäkuun 8 pnä 1889). Heillä ei siis ole muuta neuvoa kuin palata takaisin ei-socialistisiin trade-unioneihin” (tämä meikäläisten laajan työväenpuolueen, työväen edustajakokouksen y.m. ihailijoiden tiedoksi!). „Amerikasta saapuu heille vain yksi *työn ritarien* edustaja”. Vihollinen on sama kuin bakuninilaisia vastaan taisteltaessa: „ero on vain siinä, että anarkistien lipun tilalle on otettu possibilistien lippu; samoin myydään omia periaatteita porvaristolle vähittäiskaupalla konsessioista, mutta pääasiassa hyvätuloisista paikoista johtajia varten (kaupunginduuman, työpörsin y.m. jäsenyydestä)”. Brousse (possibilistien johtaja) ja Hyndman (possibilisteihin yhtyneen S. D. F:n johtaja) hyökkäilevät „auktoritatiivisen marxilaisuuden” kimppuun ja tahtovat olla „uuden Internationalen ydinjoukkona”.

„Et voi kuvitellakaan, kuinka naiiveja saksalaiset ovat! Minun piti ponnistella tavattomasti selittäessäni jopa itselleen Bebelille, mistä oikeastaan on kysymys” (kesäkuun 8 pnä 1889)¹¹⁰. Ja kun molemmat kongressit oli pidetty, kun vallankumouksellisten sosialidemokraattien lukumäärä ylitti possibilistien lukumäärän (jotka olivat *yhdistyneet trade-unionistien*, S.D.F:n ja itävaltalaiden osan y.m. kanssa), niin Engels riemuitsi (heinäkuun 17 pnä 1889)¹¹¹. Hän iloitsi siitä, että Liebknechtin ynnä muiden sovittelusuunnitelmat ja -ehdotukset epäonnistuivat (heinäkuun 20 pnä 1889). „Ja oli oikein, että meidän sentimentaalille sovittelijaveljeskunnallemme annettiin kaikesta sen suopeudesta luja potku pehmeimpään paikkaan”. „Ehkäpä se parantaa heidät joksikin aikaa”¹¹².

...Oikeassa oli Mehring („Der Sorgesche Briefwechsel”), että Marx ja Engels eivät paljoakaan välittäneet „hyvistä käytöstavoista”: „he eivät kuhnaileet iskua antaessaan eivätkä myöskään nyyhkineet jokaisen saamansa iskun johdosta”. „Jos luulette”, kirjoitti kerran Engels, „että teidän nuppineulapistoksenne voivat lävistää minun vanhan, hyvin parkitun, paksun nahkani, niin te erehdytte”¹¹³. Ja tuota hankkimaansa paksunahkaisuutta, kirjoittaa Mehring Marxista ja Engelsistä, he olettivat olevan toisissakin.

Vuosi 1893. „Fabianilaisten” höyhentäminen, joka tahtoen tai tahtomatta on suoritettava... bernsteiniläisten

arviointia varten (ilmankos Bernstein „kasvattikin” opporunismiaan Englannissa „fabianilaisten” pohjalla). „Fabianilaiset täällä Lontoossa ovat kopla karrieristeja, joilla on sentään siksi paljon tervettä järkeä, että he ymmärtävät yhteiskunnallisen kumouksen kiertämättömyyden; mutta koska fabianilaiset eivät usko tuota jättiläistyötä yksistään raa’alle proletariaatille, he ovat suvainneet asettua itse sen johtoon. Vallankumouksen pelkääminen on heidän tärkein periaatteensa. He ovat „intelligenttejä” par excellence*. Heidän sosialisminsa on kunnallissosialismia: kommuunista eikä kansakunnasta on ainakin ensialussa tultava tuotantovälineiden omistaja. Sosialisminsa he taas kuvaavat porvarillisen liberalismiin äärimmäiseksi, mutta kiertämättömäksi seuraukseksi. Siitä johtuu heidän taktiikkansa: ei pidä käydä päättäväistä taistelua liberaaleja vastaan vihollisina, vaan on saatava heidät tekemään sosialistisia johtopäätöksiä, t.s. on petkutettava heitä, „kyllästettävä liberalismi sosialismilla”, sosialistisia ehdokkaita ei pidä asettaa liberaalien vastakohtaksi, vaan on solutettava heitä liberaaleille, s.o. viekkauksella saatava heidät valituksi... Mutta sitä, että he tällöin joko itse tulevat petetyiksi tahi pettävät sosialismin, sitä he eivät tietenkään käsitä.

Kaikenlaisen roskan ohella fabianilaiset ovat julkaisseet muutamia hyviä propagandateoksia, ja se on parhainta, mitä englantilaiset ovat tällä alalla saaneet aikaan. Mutta heti kun he palaavat erikoistaktiikkaansa, luokkataistelun hämäämiseen, niin asian käy huonosti. Luokkataistelun takia he vihaavat fanaattisesti Marxia ja meitä kaikkia.

Fabianilaisilla on tietysti paljon porvarillisia kannattajia, ja siksi heidän käytettävänään onkin „suuria rahavaroja” ”...¹¹⁴.

SOSIALIDEMOKRATIAN INTELLIGENTTIOPPORTUNISMIN KLASSILLINEN ARVIOINTI

Vuosi 1894. Talonpoikaiskysymys. „Mannermaalla”, kirjoittaa Engels marraskuun 10 p:nä 1894, „sitä mukaa kuin liike laajenee, voimistuu myös pyrkimys yhä suurempiin saavutuksiin, ja talonpoikien pyydystäminen, sanan kirjaimellisessa merkityksessä, tulee muotiin. Ensin

* — ennen kaikkea. *Toim.*

ranskalaiset sanoivat Nantes'issa Lafargue'in suun kautta, että meidän tehtävämme ei ole pientalonpoikaiston taloudellisen häviön jouduttaminen — siitä huolehtii kapitalismi meitä varten,— vaan päinvastoin on suorastaan puolustettava talonpoikaa valtionrahaston, koronkiskureiden ja suurmaanomistajain puristukselta. Mutta sitä emme voi mitenkään hyväksyä, sillä se on ensinnäkin tyhmää ja toiseksi — mahdotontakin. Sen jälkeen esiintyy Frankfurtissa Vollmar, joka *yleensä* aikoo lahjoa *talonpojat*, ja sitä paitsi talonpoika, jonka kanssa hän on tekemisissä Ylä-Baijerissa, ei ole sama kuin Reininvarren pieni, velkataakan rasittama talonpoika, vaan keskitason maanviljelijä tai itsenäinen suurviljelijä, joka riistää palkollisia sekä myy karjaa ja viljaa. Sitä on kuitenkin mahdoton hyväksyä, ellei luovuta kaikista periaatteista”¹¹⁵.

Vuosi 1894, joulukuun 4 päivä: „„,Baijerilaiset ovat tulleet hyvin opportunistisiksi ja muuttaneet miltei tavalliseksi kansanpuolueeksi (tarkoitän useimpia johtajia ja monia uusia, vasta puolueeseen liittyneitä tulokkaita); Baijerin maapäivillä he äänestivät koko budjetin puolesta, ja erikoisesti Vollmar järjesti agitaatiota talonpoikain keskuudessa tarkoituksena vetää puolelleen ei palkollisia, vaan yläbaijerilaisia suurviljelijöitä — henkilöitä, joilla on 25—80 acra maata (10—30 hehtaaria), siis niitä, jotka eivät ollenkaan voi tulla toimeen ilman palkkatyöläisiä”...¹¹⁶.

Tästä näemme, että enemmän kuin kymmenen vuotta Marx ja Engels taistelivat Saksan sosialidemokraattisessa puolueessa johdonmukaisesti, herkeämättä opportunistia vastaan ja löivät intelligenttien filisterimäisyyttä ja pikkuporvarillisuutta sosialismissa. Tämä on erittäin tärkeä seikka. Laaja yleisö tietää, että Saksan sosialidemokratiaa pidetään proletariaatin marxilaisen politiikan ja taktiikan esikuvana, mutta se ei tiedä, kuinka suurta ja herkeämättöntä sotaa joutuivat marxilaisuuden perustanlaskijat käymään tuon puolueen „oikeistosiipeä” (Engelsin sanonta) vastaan. Se, että kohta Engelsin kuoleman jälkeen tuo sota muuttui salaisesta avoimeksi sodaksi, ei ole sattuma. Se on Saksan sosialidemokratian vuosikymmeniä kestäneen historiallisen kehityksen kiertämätön tulos.

Ja nyt näemme edessämme erittäin selvästi Engelsin (ja Marxin) neuvojen, ohjeiden, oikaisujen, uhkausten ja ope-

tusten kaksi linjaa. Englantilais-amerikkalaisia sosialisteja he kehoittivat herkeämättä sulautumaan työväenliikkeeseen, kitkemään järjestöstään pois ahdasmielisen ja piintyneen lahkolaishengen. Saksalaisia sosialidemokraatteja he opettivat herkeämättä: älkää langetko poroporvarillisuuteen, „parlamentti-idiotismiin” (Marxin sanonta syyskuun 19 p:nä 1879 päivätyssä kirjeessä)¹¹⁷, pikkuporvarilliseen intelligenttiopportunistisiin.

Eikö olekin kuvaavaa, että meidän sosialidemokraattiset kuomamme alkoivat puhua räpättää edellistä laatua olevista neuvoista ja tuppisuina sivuuttivat jälkimmäistä laatua olevat neuvot? Eikö *sellainen* yksipuolisuus Marxin ja Engelsin kirjeitä arvioitaessa olekin parhain todiste jonkinlaisesta meidän, venäläisestä, sosialidemokraattisesta... „yksipuolisuudestamme”?

Nykyään, kun kansainvälisessä työväenliikkeessä ilmenee syvän kuohunnan ja horjunnan oireita, kun opportunismin, „parlamentti-idiotismin” ja poroporvarillisen reformismin äärimmäisyydet ovat aiheuttaneet päinvastaisia vallankumouksellisen syndikalismin äärimmäisyyksiä,— nykyään on englantilais-amerikkalaiseen ja saksalaiseen sosialismiin kohdistuvien Marxin ja Engelsin „oikaisujen” yleisellä linjalla poikkeuksellisen suuri merkitys.

Niiden maiden sosialisteja, joissa *ei ole* sosialidemokraattista työväenpuoluetta, *ei ole* sosialidemokraattien edustajia parlamenteissa, *ei ole* mitään järjestelmällistä, johdonmukaista sosialidemokraattista politiikkaa vaaleissa enempää kuin lehdistössäkään j.n.e.,— niiden maiden sosialisteja Marx ja Engels opettivat tekemään *hinnalla millä hyvänsä* lopun ahdasmielisestä lahkolaisuudesta ja *yhtymään* työväenliikkeeseen *ravistellakseen* proletariaatin *hereille poliittisesti*. Sillä Englannissa enempää kuin Amerikassakaan ei proletariaatti XIX vuosisadan viimeisellä kolmanneksella osoittanut *juuri minkäänlaista* poliittista itsenäisyyttä. Näissä maissa, missä porvarillis-demokraattisia historiallisia tehtäviä puuttui miltei kokonaan, poliittisen areenan oli *täydellisesti* valloittanut voitonriemuinen, omahyväinen porvaristo, jonka vertaista työläisten pettämisen, turmelemisen ja lahjomisen taidossa ei ole koko maailmassa.

Jos luullaan, että näitä englantilais-amerikkalaista työväenliikettä koskevia Marxin ja Engelsin neuvoja voidaan ilman muuta ja suoraan soveltaa Venäjän oloihin, niin se

merkitsee, ettei marxilaisuutta käytetä sen *metodin* selville saamiseen eikä tiettyjen maiden työväenliikkeen konkreettisten historiallisten erikoisuuksien *tutkimiseen*, vaan pieniin ryhmäkuntalaisiin, intelligenttisiin välienselvittelyihin.

Sitävastoin sellaisessa maassa, missä porvarillis-demokraattinen vallankumous on jäänyt kesken, missä oli ja on vallalla „parlamentaarisilla muodoilla verhoiltu sotilaallinen despotismi” (Marxin sanonta hänen kirjassaan „Gothan ohjelman arvostelua”)¹¹⁸, missä proletariaatti on jo kauan sitten vedetty mukaan politiikkaan ja harjoittaa sosialidemokraattista politiikkaa,— sellaisessa maassa Marx ja Engels pelkäsivät eniten työväenliikkeen tehtävien ja kantavuuden parlamentaarista madaltamista, poroporvarillista rajoittamista.

Tätä puolta marxilaisuudessa olemme velvolliset korostamaan ja asettamaan etutilalle Venäjän porvarillis-demokraattisen vallankumouksen kaudella sitäkin suuremmalla syyllä, kun meillä laaja, „loistava”, rikas liberaalis-porvarillinen lehdistö toitottaa tuhansin äänin proletariaatille naapurimaan, Saksan, työväenliikkeen „esimerkillisestä” lojaalisuudesta, parlamentaarisesta legaalisuudesta, vaatimattomuudesta ja maltillisuudesta.

Tuo Venäjän vallankumouksen porvarillisten petturien omaa etua tavoitteleva valhe ei johdu sattumasta eikä joidenkin entisten tai tulevien, kadettileiristä lähtöisin olevien ministerien henkilökohtaisesta turmeltuneisuudesta. Se johtuu Venäjän liberaalisten tilanherrain ja liberaalisten porvarien syivistä, taloudellisista intresseistä. Ja taistelussa tuota valhetta, tuota „joukkojen tylsistämistä” („Massenverdummung”—Engelsin sanonta kirjeessä marraskuun 29 piltä 1886)¹¹⁹ vastaan tulee Marxin ja Engelsin kirjeiden olla Venäjän kaikkien sosialistien korvaamattomana aseena.

Liberaalisten porvarien omaa etua tavoitteleva valhe näyttää kansalle Saksan sosialidemokraattien esimerkillistä „vaatimattomuutta”. Näiden sosialidemokraattien johtajat, marxilaisen teorian perustanlaskijat, sanovat meille:

„Ranskalaisten vallankumouksellinen esiintyminen saattoi Viereckin ja kumpp. (socialidemokraatti-opportunistit Saksan socialidemokraattisessa parlamenttiryhmissä) ulkokultaisuuden vieläkin rumempaan valoon” (kysymys on työväenpuolueen muodostamisesta Ranskan edustajakama-

riissa ja Decazeville'in lakosta, joka erotti Ranskan radikaalit Ranskan proletariaatista ¹²⁰). „Viimeisessä sosialistisessa väittelyssä esiintyivät enää vain Liebknecht ja Bebel ja kumpikin hyvin onnistuneesti. Sellaisilla väittelyillä me voimme jälleen esiintyä kunnollisessa seurassa, mitä emme valitettavasti ole aina ennen voineet tehdä. On yleensä hyvä, että saksalaisilta kiistetään kansainvälisen sosiaalisen liikkeen johtajien osuutta, varsinkin sen jälkeen, kun he lähettivät valtiopäiville niin suuren määrän poroporvareita (jota ei kylläkään voitu välttää). *Rauhallisena aikana muuttuu Saksassa kaikki poroporvarilliseksi*, ja sellaisina ajankohtina on ranskalaisen kilpailun piikki *ehdottoman tarpeellinen*”... (kirje huhtikuun 29 pltä 1886) ¹²¹.

Venäjän sosialidemokraattisen työväenpuolueen, joka on pääasiassa Saksan sosialidemokratian aatteellisen vaikutuksen alainen, on varmimmin omaksuttava juuri nämä opetukset.

Näitä opetuksia ei anna meille XIX vuosisadan etevimpien miesten kirjeenvaihdon yksi tai toinen erillinen kohta, vaan heidän proletariaatin kansainväliseen kokemukseen kohdistamansa toverillisen, suorasukaisen, diplomatiaa ja pikkumaista laskelmointia vailla olevan arvostelunsa koko henki ja koko sisältö.

Sen, kuinka suuressa määrin kaikki Marxin ja Engelsin kirjeet ovat todellakin tämän hengen läpituokemia, voivat osoittaa vielä seuraavat, tosin verrattain yksityisluontoiset, mutta samalla erittäin kuvaavat kohdat ¹²².

Vuonna 1889 Englannissa alkoi kouluttamattomien, ammattitaidottomien, tavallisten työläisten (kaasulaitosten työläisten, satamatyöläisten y.m.) nuori, raikas ja uutta, vallankumouksellista henkeä uhkuva liike. Engels on haltioissaan siitä. Heidän keskuudessaan agiteeranneen Marxin tyttären, „Tussyn”, osuutta hän korostaa riemuiten. „Inhottavinta täällä on”, kirjoittaa Engels Lontoosta joulukuun 7 p:nä 1889, „se porvarillinen „kunnioitus”, joka on imeytynyt työläisten lihaan ja vereen. Yhteiskunnan sosiaalinen jakaantuminen lukemattomiin, eittämättömästi kaikkien tunnustamiin asteisiin, joilla jokaisella erikseen on oma „kunniantuntonsa” ja jotka kaikki ovat niille synnynnäisen, „parempiin” ja „ylhäisempiin” kohdistuvan kunnioituksen läpituokemia, on siksi vanha ja siksi vakiintunut, että joukkojen petkuttaminen ei tuota porvaristolle

kovinkaan suurta vaivaa. Minä esimerkiksi en ole läheskään varma siitä, että John Burns on sisimmässään enemmän ylpeä siitä, että hän on tunnettu oman luokkansa keskuudessa, kuin siitä, että hän on tunnettu kardinaali Manningin, lord mayor'in ja yleensä porvariston keskuudessa. Ja Champion — virkaeron saanut luutnantti — jo monta vuotta sitten hieroi jonkinlaisia kauppoja porvarillisten ja pääasiassa konservatiivisten aineiden kanssa, mutta papiston kirkolliskokouksessa saarnasi sosialismia j.n.e. Ja jopa itse Tom Mann, jota pidän heistä parhaimpana, hänkin kertoo mielellään siitä, kuinka hän menee lounaalle lord mayor'in luo. Ja vasta vertailllessasi heitä ranskalaisiin tulet vakuuttuneeksi siitä, kuinka terveellisesti vaikuttaa tässä suhteessa vallankumous" ¹²³.

Tuo ei kaipaa kommentaareja.

Vielä eräs esimerkki. Vuonna 1891 oli Euroopan sodan uhka. Engels oli tästä kysymyksestä kirjeenvaihdossa Bebelin kanssa, ja he sopivat siitä, että jos Venäjä hyökkää Saksan kimppuun, niin Saksan sosialistien täytyy taistella vimmatusti venäläisiä vastaan sekä kaikkia venäläisten liittolaisia vastaan. „Jos Saksa nujerretaan, niin meidätkin nujerretaan sen mukana. Jos taas sota saa suotuisan käänteän, niin taistelu tulee olemaan siksi ankaraa, että Saksa kykenee pitämään puoliaan vain vallankumouksellisten toimenpiteiden turvin, joten on hyvin mahdollista, että meidän on tartuttava hallitusohjiin ja kerrattava vuosi 1793" (kirje lokakuun 24 pltä 1891) ¹²⁴.

Tämä niiden opportunistien tiedoksi, jotka huusivat koko maailmalle, että „jakobiinilaiset" perspektiivit olivat Venäjän työväenpuolueelle vuonna 1905 epäsosialidemokraattisia! Engels osoitti suoraan Bebelille sen mahdollisuuden, että sosialidemokraattien pitää osallistua väliaikaiseen hallitukseen.

On täysin luonnollista, että koska Marxilla ja Engelsillä oli sellainen katsantokanta sosialidemokraattisten työväenpuolueiden tehtäviin nähden, niin he olivat täynnä mitä toivorikkainta uskoa Venäjän vallankumoukseen ja sen valtavaan yleismaailmalliseen merkitykseen. Miltei kahdenkymmenen vuoden aikana näemme tässä kirjeenvaihdossa tuota kiihkeää Venäjän vallankumouksen odotusta.

Marxin kirje syyskuun 27 pltä 1877. Idän kriisi ¹²⁵ herättää riemua Marxissa. „Venäjä on jo kauan ollut

suurten mullistusten kynnyksellä, ja kaikki siihen tarvittavat ainekset ovat jo kypsyneet. Ne iskut, joita kunnan turkkilaiset ovat antaneet, ovat jouduttaneet purkausta monilla vuosilla... Kumous alkaa secundum artem („taiteen kaikkien sääntöjen mukaan”) *perustuslaki-ilveilystä*, ja siitä tulee aimo nujakka (il y aura un beau tapage). Ja jos luonto-äiti on suosiollinen, niin ehdimme nähdä tuon riemujuhlan”¹²⁶. (Marx oli silloin 59-vuotias.)

Luonto-äiti ei sallinut, eikä kai voinutkaan sallia Marxin elää „tuohon riemujuhlaan” asti. Mutta „perustuslaki-ilveilyn” hän *ennusti*, ja tuntuu aivan kuin hänen sanansa olisi kirjoitettu eilen ja tarkoittaisivat Venäjän ensimmäistä ja toista Duumaa. Sillä kansan varoittaminen „perustuslaki-ilveilyn” suhteen muodostikin sen boikottitaktiikan „elävän sielun”, jota liberaalit ja opportunistit niin suuresti vihaavat...

Marxin kirje marraskuun 5 pltä 1880. Hän riemuitsee siitä, että „Pääomalla” on menestystä Venäjällä, ja asettuu narodnajavoljalaisten puolelle silloin juuri muodostunutta tshernyperedeliläisten ryhmää vastaan. Marx ymmärsi oikein heidän katsomuksissaan olleet anarkistiset ainekset, ja — tietämättä ja voimattakaan silloin tietää tshernyperedeliläis-narodnikkien tulevasta kehittämisestä sosialidemokraateiksi — Marx hyökkäsi tshernyperedeliläisten kimppuun purevan sarkasminsa koko voimalla:

„Nuo herrat ovat kaikkia poliittisia vallankumouksellisia esiintymisiä vastaan. Heidän mielestään Venäjän on tehtävä hyppäys suoraan anarkistis-kommunistis-ateistiseen vuosituhanteen. Ja tuota hyppäystä he samaan aikaan valmistelevat mitä ikävimmällä doktrinäärisyydellä. Heidän doktriiniansa niin sanotut periaatteet on otettu Bakunin-vainajalta”¹²⁷.

Tästä voidaan nähdä, kuinka Marx arvioisi *sosialidemokratian* „poliittis-vallankumouksellisten esiintymisten” tärkeyden vuoden 1905 ja sitä seuraavien vuosien Venäjälle*.

Engelsin kirje huhtikuun 6 pltä 1887. „Sen sijaan Venäjällä näyttää alkavan kriisi. Viimeiset murhayritykset ovat aiheuttaneet suurta hämminkiä...”. Kirje huhtikuun

* Ohimennen sanoen. Ellei muistini petä, niin Plehanov tai V. I. Zasulitsh kertoi minulle vuosina 1900—1903, että on olemassa Engelsin kirje Plehanoville kirjasta „Erimielisyytemme” ja Venäjällä edessä olevan vallankumouksen luonteesta. Olisi mielenkiintoista saada tietää tarkkaan, onko sellainen kirje ollut, onko se säilynyt ja eikö ole jo aika julkaista sitä¹²⁸.

9 pltä 1887 — samaa... „Armeija on täynnä tyytymättömiä salaliittoutuneita upseereja” (Engels oli silloin narodnaja-voljalaisen vallankumouksellisen taistelun vaikutelman valloissa, pani toiveensa upseereihin eikä vielä nähnyt venäläisen sotilaan ja matruusin vallankumouksellisuutta, joka tuli niin loistavasti esiin 18 vuotta myöhemmin...), „...Luulen, ettei nykyinen asiointi voi jatkua enää vuottaakaan. Ja kun Venäjällä puhkeaa vallankumous („losgeht”), niin silloin hurraa!”¹²⁹

Kirje huhtikuun 23 pltä 1887: „Saksassa seuraa vaino-toimenpiteitä (sosialisteihin kohdistuvia) toinen toisensa jälkeen. Bismarck näyttää tahtovan valmistaa kaikki sen varalta, että sillä hetkellä, kun Venäjällä puhkeaa vallankumous, joka on muutamien kuukausien kysymys, Saksa voisi viipymättä seurata sen esimerkkiä” („losgeschlagen werden”)¹³⁰.

Kuukaudet osoittautuivat kovin pitkiksi. Varmasti löytyy poroporvareita, jotka kasvot synkkinä, otsa rypyssä tuomitsevat jyrkästi Engelsin „revolutionärismin” tai naureskelevat ylimielisesti vanhan vallankumousmies-emigrantin vanhoille utopioille.

Niin, Marx ja Engels erehtyivät suuresti ja usein vallankumouksen läheisyyden määrittelyssä, vallankumouksen voittoa koskevissa toiveissaan (esim. v. 1848 Saksassa), uskossaan Saksan „tasavallan” läheisyyteen („kuolla tasavallan puolesta”, kirjoitti Engels siitä ajasta, muistellessaan mielialaansa keisarikunnan perustuslain puolesta käydyn sotaretken osanottajana — vuosia 1848—1849¹³¹). He erehtyivät vuonna 1871 toimiessaan „etelä-Ranskan nostattamisen hyväksi, jota varten he (Becker kirjoittaa: „me” itsestään ja läheisistä ystäväistään: kirje № 14 heinäkuun 21 pltä 1871) uhrasivat ja panivat alttiiksi kaiken, mitä ihminen suinkin voi...”. Samassa kirjeessä: „Jos meillä olisi maalisi- ja huhtikuussa ollut enemmän rahaa, niin olisimme nostattaneet koko etelä-Ranskan ja pelastaneet Pariisin Kommuunin” (s. 29). Mutta *tällaiset* vallankumouksellisen ajattelun jättiläisten virheet, jättiläisten, jotka nostattivat koko maailman proletariaattia ja nostivat sen pieniä, arkisia, mitättömiä tehtäviä korkeammalle,— ovat tuhat kertaa jalompia, ylevämpiä ja *historiallisesti arvokkaampia, rehellisempiä* kuin virallisen liberalismiin matalamielinen viisaus, liberalismiin, joka

---

veisaa, huutaa, kirkuu ja puhuu vallankumouksellisten turhuuksien turhuudesta, vallankumoustaistelun hyödyttömyydestä, vastavallankumouksellisten „perustuslaki”-houreiden ihanuudesta...

Vallankumouksellisella toiminnallaan, joka on täynnä virheitä, Venäjän työväenluokka valloittaa itselleen vapauden ja sysää Eurooppaa eteenpäin — mutta tyhjämpäiväiset ihmiset rehennelkoot vallankumouksellisen toimettemuutensa virheettömyydellä.

Huhtikuun 6 p:nä 1907
